

Teismo praktikos rinkinys

GENERALINIO ADVOKATO
MACIEJ SZPUNAR IŠVADA,
pateikta 2022 m. gruodžio 8 d.¹

Byla C-583/22 PPU

MV,

dalyvaujant

Generalbundesanwalt beim Bundesgerichtshof

(*Bundesgerichtshof* (Federalinis Aukščiausiasis Teismas, Vokietija) pateiktas prašymas priimti
prejudicinį sprendimą)

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Teismų bendradarbiavimas baudžiamosiose bylose –
Pamatinis sprendimas 2008/675/TVR – 3 straipsnis – Apkaltinamieji nuosprendžiai, priimti
keliose valstybėse narėse – Subendrintos bausmės nustatymas – Kitoje valstybėje narėje priimto
apkaltinamojo nuosprendžio įtraukimas – Maksimalios subendrintos bausmės, nustatytos
nacionalinėje teisėje, viršijimas“

I. Įvadas

1. Ši byla suteikia Teisingumo Teismui progą pirmą kartą išaiškinti Pamatinio sprendimo 2008/675/TVR² 3 straipsnio 5 dalį, susijusią su kebliu klausimu dėl galimo bausmių subendrinimo³ esant realiajai keliose valstybėse narėse padarytų nusikalstamų veikų sutapčiai⁴.

¹ Originalo kalba: prancūzų.

² 2008 m. liepos 24 d. Tarybos pamatinis sprendimas dėl atsizvelgimo į apkaltinamuosius nuosprendžius Europos Sąjungos valstybėse narėse naujose baudžiamosiose bylose (OL L 220, 2008, p. 32).

³ Šioje išvadoje vartodamas sąvoką „bausmių subendrinimas“ turiu galvoje tiek visos bausmės, kurios dydis atitinka griežčiausią pradinę bausmę, apimančią švelniausią bausmę, laikomą įtraukta į pirmąją, skyrimą, tiek subendrintos bausmės, kai bausmės sudedamos neviršijant didžiausios ribos, skyrimą.

⁴ Vartodamas sąvoką „realioji nusikalstamų veikų sutaptis“ turiu galvoje situaciją, kai asmuo, padaręs nusikalstamą veiką, įvykdo kitą nusikalstamą veiką, kol dar nėra galutiniu teismo sprendimu nuteistas už pirmąją nusikalstamą veiką.

II. Teisinis pagrindas

A. Pamatinis sprendimas 2008/675

2. Pamatinio sprendimo 2008/675 1, 5, 7, 8, 9 ir 14 konstatuojamosiose dalyse nurodyta:

„(1) Europos Sąjunga užsibrėžė tikslą puoselėti bei plėtoti laisvės, saugumo ir teisingumo erdvę. Šiam tikslui pasiekti reikia, kad į informaciją apie kitose valstybėse narėse priimtus apkaltinamuosius nuosprendžius būtų galima atsižvelgti už apkaltinamąjį nuosprendį priėmusios valstybės narės ribų, kad būtų užkirstas kelias naujiems teisės pažeidimams bei nagrinėjant naujas baudžiamąsias bylas.

<...>

(5) Reikėtų patvirtinti principą, kad valstybės narės kitose valstybėse narėse priimtam apkaltinamajam nuosprendžiui turėtų priskirti teises pasekmes, lygiavertes jos teismų pagal nacionalinę teisę priimtų apkaltinamųjų nuosprendžių pasekmėms, neatsižvelgiant į tai, ar pagal nacionalinę teisę šios pasekmės laikomos su byla susijusiais faktais ar procesinės arba materialinės teisės klausimais. Tačiau šiuo pamatiniu sprendimu nesiekama suderinti pagal įvairius nacionalinius teisės aktus priimtus apkaltinamuosius nuosprendžius ir galiojančius ankstesnius apkaltinamuosius nuosprendžius, o pareiga atsižvelgti į kitose valstybėse narėse priimtus apkaltinamuosius nuosprendžius egzistuoja tik tiek, kiek pagal nacionalinę teisę atsižvelgiama į ankstesnius nacionalinius apkaltinamuosius nuosprendžius.

<...>

(7) Kitoje valstybėje narėje priimto apkaltinamojo nuosprendžio pasekmės turėtų būti lygiavertės nacionalinių sprendimų pasekmėms baudžiamosios bylos ikiteisminio tyrimo metu, teismo nagrinėjimo metu ir nuosprendžio vykdymo metu.

(8) Kai baudžiamosios bylos nagrinėjimo metu valstybėje narėje turima informacijos apie kitoje valstybėje narėje priimtą ankstesnį apkaltinamąjį nuosprendį, reikėtų kuo labiau vengti atitinkamam asmeniui taikyti mažiau palankias sąlygas nei tos, kurios būtų taikomos tuo atveju, jei tai būtų buvęs nacionalinis apkaltinamasis nuosprendis.

(9) 3 straipsnio 5 dalis turėtų būti, *inter alia*, aiškinama atsižvelgiant į 8 konstatuojamąją dalį tuo atveju, jei nacionalinis teismas, nagrinėdamas naujas baudžiamąsias bylas ir atsižvelgdamas į kitoje valstybėje narėje anksčiau priimtą nuosprendį, laikosi nuomonės, kad tam tikro dydžio bausmė paskirta neviršijant pagal nacionalinę teisę nustatytą bausmės ribų, būtų neproporcingai griežta pažeidėjui, atsižvelgiant į jo aplinkybes, ir jei bausmės tikslą galima pasiekti švelnesne bausme, nacionalinis teismas gali atitinkamai sumažinti bausmės dydį, jei tą patį būtų buvę galima padaryti išimtinai vietinių bylų atveju.

<...>

(14) Teismo sprendimo ar jo vykdymo užprotestavimas [Poveikis teismo sprendimui ar jo vykdymui] apima, *inter alia*, situacijas, kai pagal antros valstybės narės nacionalinę teisę ankstesniu teismo sprendimu paskirta sankcija turi būti perimama [apimta kitos sankcijos] arba įtraukiama į kitą sankciją [įtraukta į kitą sankciją], kuri tada turi būti veiksmingai įvykdyta, jeigu pirmas nuosprendis dar nebuvo įvykdytas arba jo vykdymas nebuvo perduotas antrai valstybei narei[.]“

3. Šio pamatinio sprendimo 1 straipsnio 1 dalyje nustatyta:

„Šio pamatinio sprendimo tikslas – nustatyti sąlygas, kuriomis valstybėje narėje nagrinėjamoje baudžiamojoje byloje prieš tam tikrą asmenį atsižvelgiama į ankstesnius kitose valstybėse narėse dėl to paties asmens priimtus apkaltinamuosius nuosprendžius dėl kitų faktų [veikų].“

4. Šio pamatinio sprendimo 2 straipsnyje nurodyta, kad „apkaltinamasis nuosprendis“ – bet kuris galutinis baudžiamojo teismo sprendimas, nustatantis asmens kaltę dėl baudžiamosios veikos“.

5. Minėto pamatinio sprendimo 3 straipsnyje „Atsižvelgimas naujoje baudžiamojoje byloje į kitoje valstybėje narėje priimtą apkaltinamąjį nuosprendį“ įtvirtinta:

„1. Kiekviena valstybė narė užtikrina, kad baudžiamojoje byloje prieš tam tikrą asmenį į ankstesnius kitose valstybėse narėse dėl to paties asmens priimtus apkaltinamuosius nuosprendžius dėl kitų faktų [veikų], apie kuriuos [kurias] buvo gauta informacija pagal taikomus dokumentus dėl tarpusavio teisinės pagalbos arba keitimosi informacija apie teistumą, būtų atsižvelgta tokia apimtimi, kokia atsižvelgiama į ankstesnius nacionalinius apkaltinamuosius nuosprendžius, ir kad jiems būtų priskirtos teisinės pasekmės, lygiavertės toms, kurios pagal nacionalinę teisę priskiriamos ankstesniems nacionaliniams apkaltinamiesiems nuosprendžiams.

2. 1 dalis taikoma atliekant ikiteisminį tyrimą, teismo nagrinėjimo metu ir vykdant apkaltinamąjį nuosprendį, visų pirma atsižvelgiant į taikytinas procesines taisykles, įskaitant taisykles, susijusias su laikinu sulaikymu, teisės pažeidimo sąvokos apibrėžimu, bausmės rūšimi bei dydžiu, ir taisykles, reglamentuojančias sprendimo vykdymą.

3. Atsižvelgimo į ankstesnius kitose valstybėse narėse priimtus apkaltinamuosius nuosprendžius, kaip numatyta 1 dalyje, pasekmės negali būti ankstesnių apkaltinamųjų nuosprendžių ir visų su jų vykdymu susijusių sprendimų užprotestavimas, panaikinimas ar peržiūrėjimas [negali daryti poveikio ankstesniems apkaltinamiesiems nuosprendžiams ir visiems su jų vykdymu susijusiems sprendimams, lemti jų panaikinimo ar peržiūrėjimo] naują bylą nagrinėjančioje valstybėje narėje.

<...>

5. Jeigu teisės pažeidimas, dėl kurio nagrinėjama nauja byla, buvo padarytas prieš paskiriant [paskelbiant] arba visiškai įvykdžius ankstesnį nuosprendį, 1 ir 2 dalimis nereikalauja[ma] iš valstybių narių skiriant bausmes taikyti nacionalinių taisyklių, kai taikant šias taisykles užsienio šalyse priimtiems apkaltinamiesiems nuosprendžiams, būtų ribojamos teisėjo galimybės paskirti bausmę naujose bylose.

Tačiau valstybės narės užtikrina, kad tokiais atvejais jų teismai kita vertus gali atsižvelgti [galėtų kitaip atsižvelgti] į kitoje valstybėje narėje priimtus ankstesnius apkaltinamuosius nuosprendžius.“

B. Vokietijos teisė

6. Nuostatos, reglamentuojančios bausmių subendrinimą, yra išdėstytos *Strafgesetzbuch* (Vokietijos baudžiamasis kodeksas, toliau – *StGB*) 53–55 straipsniuose.

7. *StGB* 53 straipsnio, susijusio su realiąja nusikalstamų veikų sutaptimi, 1 dalyje nustatyta:

„Jeigu asmuo padarė kelias nusikalstamas veikas, už kurias teisiamas tuo pat metu, ir jam dėl to skirtos kelios laisvės atėmimo bausmės arba kelios baudos, skiriama subendrinta bausmė.“

8. *StGB* 54 straipsnio, skirto bausmėms subendrinti, 1 ir 2 dalyse įtvirtinta:

„1. Jei viena iš atskirų bausmių yra laisvės atėmimo iki gyvos galvos bausmė, subendrinta bausmė yra laisvės atėmimas iki gyvos galvos. Visais kitais atvejais subendrinta bausmė skiriama padidinant didžiausią paskirtą bausmę, o skirtingų bausmių atveju – padidinant bausmę, kuri pagal savo rūšį yra griežčiausia. Subendrinant bausmę, bendrai įvertinama nusikalstamos veikos vykdytojo asmenybė ir atskiros nusikalstamos veikos.

2. Subendrinta bausmė negali pasiekti atskirų bausmių sumos. Terminuoto laisvės atėmimo atveju ji negali viršyti penkiolikos metų, o baudos atveju – septynių šimtų dvidešimties darbo dienų užmokesčio dydžio baudos.“

9. *StGB* 55 straipsnio, susijusio su vėlesniu bausmių subendrinimu, 1 dalyje nurodyta:

„53 ir 54 straipsniai taip pat taikomi, jeigu asmuo, nuteistas įsiteisėjusiu nuosprendžiu, iki jam paskirtos bausmės įvykdymo, senaties termino suėjimo ar atleidimo nuo bausmės nuteisiamas už kitą nusikalstamą veiką, kurią jis padarė iki ankstesnio apkaltinamojo nuosprendžio priėmimo. Ankstesniu apkaltinamuoju nuosprendžiu laikomas nuosprendis, priimtas ankstesnėje byloje, kurioje buvo galima paskutinį kartą iširti pagrindinius faktinius duomenis.“

III. Pagrindinė byla, prejudiciniai klausimai ir procesas Teisingumo Teisme

10. Kaltinamasis pagrindinėje byloje yra Prancūzijos pilietis.

11. Laikotarpiu nuo 2002 m. rugpjūčio mėn. iki 2003 m. rugsėjo mėn. kaltinamasis pagrindinėje byloje Prancūzijoje vykdė įvairių nusikalstamą veiką. 2003 m. spalio 10 d. jis Vokietijos universiteto teritorijoje pagrobė studentę ir ją išžagino.

12. 2003 m. spalio 20 d. kaltinamasis pagrindinėje byloje buvo sulaikytas Nyderlanduose remiantis Prancūzijos valdžios institucijų išduotu arešto orderiu ir po beveik septynių mėnesių suėmimo ekstradicijos tikslu 2004 m. gegužės 17 d. perduotas Prancūzijai, kur buvo įkalintas.

13. 2004 m. rugsėjo 30 d. *Tribunal de grande instance de Gueret* (Gerės pirmosios instancijos teismas, Prancūzija) nuteisė kaltinamąjį pagrindinėje byloje dvejų metų laisvės atėmimo bausme.

14. 2008 m. vasario 29 d. *Cour d'assises du Loir-et-Cher à Blois* (Luaros ir Šero prisiekusiųjų teismas Blua, Prancūzija) kaltinamajam skyrė 15 metų laisvės atėmimo bausmę. Ši bausmė apėmė paskesnius kaltinamajam skirtus nuosprendžius: 2008 m. gegužės 16 d. *Loire-Atlantique à Nantes*

(Atlanto Luaros prisiekusiųjų teismas Nante, Prancūzija) skirtą šešerių metų laisvės atėmimo bausmę ir 2012 m. balandžio 23 d. *Cour d'appel de Grenoble* (Grenoblio apeliacinis teismas, Prancūzija) skirtą vienų metų ir šešių mėnesių laisvės atėmimo bausmę.

15. 2013 m. sausio 24 d. *Cour d'assises du Maine-et-Loire à Angers* (Meno ir Luaros prisiekusiųjų teismas Anžė, Prancūzija) nuteisė kaltinamąjį pagrindinėje byloje dar viena septynerių metų laisvės atėmimo bausme.

16. Visi šie penki nuosprendžiai buvo susiję su kaltinamojo pagrindinėje byla nusikalstama veika laikotarpiu nuo 2002 m. rugsėjo mėn. iki 2003 m. rugsėjo mėn. Laisvės atėmimo bausmės buvo vykdomos 17 metų ir 9 mėnesius, taigi kaltinamasis pagrindinėje byloje nepertraukiamai kalėjo Prancūzijoje iki 2021 m. liepos 23 d., o nuo tos dienos buvo perduotas Vokietijos valdžios institucijoms.

17. Nuo 2021 m. liepos 23 d. kaltinamajam pagrindinėje byloje Vokietijoje taikomas kardomasis kalinimas remiantis *Amtsgericht Freiburg im Breisgau* (Breisgau Freiburgo apylinkės teismas, Vokietija) išduotu arešto orderiu.

18. 2022 m. vasario 21 d. *Landgericht Freiburg im Breisgau* (Breisgau Freiburgo apygardos teismas, Vokietija) priėmė nuosprendį dėl kaltinamojo pagrindinėje byloje už 2003 m. spalio 10 d. Vokietijoje įvykdytą nusikalstamą veiką ir skyrė jam šešerių metų laisvės atėmimo bausmę už itin sunkų išžaginimą. Šis teismas laikėsi nuomonės, kad už įvykdytą veiką proporcinga yra septynerių metų laisvės atėmimo bausmė. Vis dėlto, kadangi nebuvo įmanoma suformuoti vėlesnės subendrintos bausmės su Prancūzijoje skirtomis bausmėmis, siekdamas kompensuoti jis sumažino gresiančios bausmės dydį vienais metais.

19. Kaltinamasis pagrindinėje byloje dėl šio nuosprendžio pateikė kasacinį skundą *Bundesgerichtshof* (Federalinis Aukščiausiasis Teismas, Vokietija).

20. Pirma, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pabrėžia, kad tai, ar kaltinamajam pagrindinėje byloje gali būti skirta laisvės atėmimo bausmė už pagrindinėje byloje nagrinėjamą itin sunkų išžaginimą, priklauso nuo to, kaip reikia aiškinti vienodo požiūrio į nacionalinius ir kitose valstybėse narėse priimtus apkaltinamuosius nuosprendžius principą, įtvirtintą Pamatinio sprendimo 2008/675 3 straipsnio 1 dalyje, siejamoje su šio sprendimo 3 straipsnio 5 dalies pirma pastraipa.

21. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas patikslina, kad jei Prancūzijos teismų apkaltinamieji nuosprendžiai būtų prilyginti Vokietijos teismų apkaltinamiesiems nuosprendžiams, taikant *StGB* 55 straipsnio 1 dalį galėtų būti skiriama vėlesnė subendrinta bausmė, t. y. subendrintos Prancūzijos teismų skirtos bausmės ir pagrindinėje byloje skirta bausmė už itin sunkų išžaginimą, nes jis buvo įvykdytas anksčiau, nei buvo priimti nuosprendžiai Prancūzijoje.

22. Tokiu atveju taip pat reikėtų atsižvelgti į maksimalią 15 metų laisvės atėmimo bausmę, nustatytą *StGB* 54 straipsnio 2 dalies antrame sakinyje. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pažymi, kad ši riba jau pasiekta 2008 m. vasario 29 d. *Cour d'assises du Loire-et-Cher à Blois* (Luaros ir Šero prisiekusiųjų teismas Blua) nuosprendžiu, kuriuo buvo skirta 15 metų laisvės atėmimo bausmė. Jis pabrėžia, kad todėl bausmių subendrinimo atveju, nors

kaltinamajam pagrindinėje byloje būtų galima paskelbti atskirą nuosprendį už išžaginimą, kuris yra pagrindinės bylos dalykas, bendra bausmė, atsižvelgiant į minėtą ribą, vis tiek liktų 15 metų laisvės atėmimo, ir jokios tolesnės bausmės jam negalėtų būti įvykdyta.

23. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pažymi, kad pagal jo suformuotą praktiką bendrinimas su užsienio valstybių teismų nuosprendžiais skirtomis bausmėmis neįmanomas, nes taip būtų neatsižvelgiama į užsienio valstybės nuosprendžio teisinę galią ir užsienio valstybės suverenitetą, o tai draudžiama tarptautinės viešosios teisės požiūriu.

24. Kadangi tai neįmanoma, pagal Pamatinio sprendimo 2008/675 3 straipsnio 1 dalį valstybės narės įpareigojamos užtikrinti, kad naujoje baudžiamojoje byloje prieš tam tikrą asmenį į ankstesnius kitose valstybėse narėse dėl to asmens priimtus apkaltinamuosius nuosprendžius dėl kitų faktų būtų atsižvelgta tiek, kiek atsižvelgiama į ankstesnius nacionalinius apkaltinamuosius nuosprendžius. Taip siekiama užkirsti kelią tam, kad atitinkamam asmeniui nebūtų taikomos mažiau palankios sąlygos nei tuo atveju, jei atitinkamas ankstesnis apkaltinamasis nuosprendis būtų buvęs nacionalinis apkaltinamasis nuosprendis.

25. Vis dėlto prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui kyla klausimas dėl Pamatinio sprendimo 2008/675 3 straipsnio 5 dalies pirmos pastraipos taikymo srities; šioje nuostatoje nurodyta, kad jei teisės pažeidimas, dėl kurio nagrinėjama nauja byla, buvo padarytas prieš priimant arba visiškai įvykdžius ankstesnį nuosprendį, iš valstybių narių nereikalaujama skiriant bausmes taikyti nacionalinių taisyklių, kai taikant šias taisykles užsienio valstybėse priimtiems apkaltinamiesiems nuosprendžiams būtų ribojamos teismo galimybės skirti bausmę naujose bylose.

26. Taigi, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo teigimu, skirti bausmę už šioje byloje nagrinėjamą nusikalstamą veiką būtų galima tik tuo atveju, jei Pamatinio sprendimo 2008/675 3 straipsnio 5 dalies pirma pastraipa turėtų būti aiškinama taip, kad šio pamatinio sprendimo 3 straipsnio 1 dalyje įtvirtintas vienodo požiūrio principas netaikomas, kai atsižvelgus į kitoje valstybėje narėje skirtą bausmę būtų viršyta maksimali pagal *StGB* 54 straipsnio 2 dalies antrą sakinį leistina 15 metų laisvės atėmimo bausmė. Tačiau toks aiškinimas prieštarauja vienodo požiūrio ir nacionalinius ir kitose valstybėse narėse priimtus apkaltinamuosius nuosprendžius principui, nes būtų leista viršyti šią ribą, kiek tai susiję su pastarosiomis bausmėmis.

27. Antra, tuo atveju, jei Pamatinio sprendimo 2008/675 3 straipsnio 5 dalies pirma pastraipa iš tikrųjų turi būti aiškinama taip, kad šio pamatinio sprendimo 3 straipsnio 1 dalyje įtvirtintas vienodo požiūrio principas pagrindinėje byloje susiklosčiusiomis aplinkybėmis netaikytinas, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui kyla klausimas dėl šio pamatinio sprendimo 3 straipsnio 5 dalies antros pastraipos aiškinimo.

28. Konkrečiau kalbant, prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui kyla klausimas, ar atsižvelgti į kitoje valstybėje narėje skirtą bausmę, kaip numatyta pastarojoje nuostatoje, reikia tokiu būdu, kad nuteistajam nepalankus bausmių dydžių skirtumas, susidarantis dėl to, jog nėra galimybės paskirti vėlesnės subendrintos bausmės, turi būti konkrečiai nurodytas ir pagrįstas skiriant bausmę už nacionalinėje teritorijoje padarytą nusikalstamą veiką.

29. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pažymi, kad pagal jo paties praktiką šiuo klausimu į nuteistajam nepalankų bausmių dydžių skirtumą, susidarantį dėl to, jog nėra galimybės skirti vėlesnę subendrintą bausmę su kitoje valstybėje narėje priimtais apkaltinamaisiais nuosprendžiais, paprastai atsižvelgiama skiriant sušvelnintą bausmę, kurią kompensuodamas gresiančios bausmės dydį bylą nagrinėjantis teismas sušvelnina savo nuožiūra.

30. Vis dėlto prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas mano, kad tik aiškiai pagrįstas ir kiekybiškai įvertintas nuteistajam nepalankaus bausmių dydžių skirtumo kompensavimas atitinka Pamatinio sprendimo 2008/675 3 straipsnio 1 ir 5 dalių normas.

31. Pagal šį pamatinį sprendimą būdas, kuriuo atsižvelgiama į kitoje valstybėje narėje priimtus ankstesnius apkaltinamuosius nuosprendžius, turėtų būti kuo labiau prilyginamas būdui, kuriuo atsižvelgiama į nacionalinius ankstesnius nuosprendžius. Tačiau siekiant kuo labiau priartėti prie subendrintos bausmės skyrimo, kaip antai numatyto *StGB* 54 ir 55 straipsniuose, kai būtinas kiekybinis įvertinimas, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas mano, kad reikia konkrečiai nurodyti nuteistajam nepalankų bausmių dydžių skirtumą, susidarantį dėl galimybės skirti subendrintą bausmę nebuvimo, ir jį atimti iš naujai skirtinos (subendrintos) bausmės.

32. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas priduria, kad pagrįstas ir kiekybiškai įvertintas nuteistajam nepalankaus bausmių dydžių skirtumo kompensavimas būtinas ne tik dėl skaidrumo, bet ir dėl galimybės kasacinės instancijos teismui peržiūrėti bylą iš esmės nagrinėjusio teismo skirtą bausmę. Paprasčiausiai sušvelninant bausmę kaltinamojo naudai, nenurodžius, kiek konkrečiai bausmė yra švelninama, į šį reikalavimą nebūtų atsižvelgiama.

33. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas taip pat patikslina, kad klausimas, kaip konkrečiai bylą iš esmės nagrinėjantis teismas turi sušvelninti bausmę, priklauso pastarojo teismo diskrecijai. Į aplinkybę, kad neįmanoma atlikti subendrinimo su ankstesne bausme jis gali atsižvelgti tiesiogiai, skirdamas naują bausmę ir konkrečiai nurodydamas, kurią jos dalį švelnina, arba jis gali remtis atsižvelgiant į užsienio valstybėje skirtą bausmę suformuotos „subendrintos bausmės fikcija“ ir tokią bausmę sumažinti, atimdamas iš jos užsienio valstybėje skirtą bausmę. Tokiomis aplinkybėmis teismas turi tik tinkamai bausmę sušvelninti, nurodydamas, kiek ją švelnina, ir tai aiškiai pagrįsti išdėstydamas nuosprendžio motyvus, kaip ir skiriant subendrintą bausmę pagal *StGB* 54 ir 55 straipsnius.

34. Dėl pagrindinės bylos prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas konstatuoja, kad *Landgericht Freiburg im Breisgau* (Breisgau Freiburgo apygardos teismas), priimdamas nuosprendį dėl bausmės skyrimo, neatsižvelgė į tai, kad skyrus šešerių metų laisvės atėmimo bausmę faktiškai buvo viršyta *StGB* 54 straipsnio 2 dalies antrame sakinyje nustatyta maksimali 15 metų subendrintos laisvės atėmimo bausmės riba. Be to, jis nenurodė jokių konkrečių kriterijų, kuriais remdamasis pagal Pamatinio sprendimo 2008/675 3 straipsnio 5 dalies antrą pastraipą atsižvelgė į kitoje valstybėje narėje priimtus apkaltinamuosius nuosprendžius.

35. Šiomis aplinkybėmis *Bundesgerichtshof* (Federalinis Aukščiausiasis Teismas) nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

„1. Ar, atsižvelgiant į Pamatinio sprendimo 2008/675 3 straipsnio 1 dalyje įtvirtintą vienodo požiūrio reikalavimą ir į Pamatinio sprendimo 2008/675 3 straipsnio 5 dalį, tuo atveju, kai Vokietijos ir kitos ES valstybės narės apkaltinamaisiais nuosprendžiais skiriama subendrinta bausmė, galima skirti bausmę už Vokietijoje padarytą nusikalstamą veiką taip pat tuomet, kai hipotetiškai įskaičius kitos ES valstybės skirtą bausmę terminuotos laisvės atėmimo bausmės atveju būtų viršyta maksimali pagal Vokietijos teisę leistina subendrinta bausmė?

2. Jeigu į pirmąjį klausimą būtų atsakyta teigiamai:

Ar atsižvelgti į kitoje ES valstybėje narėje skirtą bausmę, kaip tai numatyta Pamatinio sprendimo 2008/675 3 straipsnio 5 dalies antroje pastraipoje, reikia taip, kad nuteistajam nepalankus bausmių dydžių skirtumas, atsirandantis dėl to, jog nėra galimybės paskirti vėlesnės subendrintos bausmės laikantis Vokietijos teisėje numatytų bausmių bendrinimo principų, turi būti konkrečiai nurodytas ir pagrįstas skiriant bausmę už Vokietijoje padarytą nusikalstamą veiką?“

36. 2022 m. rugsėjo 27 d. Teisingumo Teismo antroji kolegija nusprendė šią bylą nagrinėti taikant Teisingumo Teismo procedūros reglamento 107 straipsnio 1 dalyje numatytą prejudicinio sprendimo priėmimo skubos tvarka procedūrą.

37. *Generalbundesanwalt beim Bundesgerichtshof* (Generalinis prokuroras prie Federalinio Aukščiausiojo Teismo, Vokietija) ir Europos Komisija pateikė rašytines pastabas.

38. Šios šalys, taip pat kaltinamasis pagrindinėje byloje dalyvavo 2022 m. lapkričio 14 d. įvykusiame teismo posėdyje.

IV. Analizė

A. Dėl pirmojo prejudicinio klausimo

39. Pirmuoju prejudiciniu klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia sužinoti, ar Pamatinio sprendimo 2008/675 3 straipsnio 5 dalis turi būti aiškinama taip, kad vykstant baudžiamajam procesui dėl tam tikro asmens valstybė narė turi taikyti nacionalines bausmių bendrinimo taisykles, atsižvelgdama į apkaltinamuosius nuosprendžius, dėl to asmens kitos veikos anksčiau priimtus kitoje valstybėje narėje, kai nusikalstama veika, dėl kurios pradėtas naujas procesas, buvo padaryta prieš priimant šiuos ankstesnius nuosprendžius, jei šių nacionalinių taisyklių taikymas lemia tai, kad išnagrinėjus naują bylą negali būti skirta ar bent jau įvykdyta jokia bausmė⁵.

⁵ Pažymėtina, kad iš sprendimo dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą aiškiai nematyti, ar pagal šio teismo nurodytas nacionalines taisykles neleidiama skirti bausmės už veiką, kuri yra jo nagrinėjamos baudžiamosios bylos dalykas, arba ar bausmė gali būti skirta, bet negali būti įvykdyta. Iš tikrųjų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas tvirtina, kad bausmė gali būti skirta tik tuo atveju, jei Teisingumo Teismas pateikia tam tikrą Pamatinio sprendimo 2008/675 3 straipsnio 5 dalies aiškinimą, arba kad bausmė gali būti skirta, bet jokios kitos bausmės negali būti įvykdyta. Vis dėlto, kaip įrodysiu toliau, manau, kad šio pamatinio sprendimo 3 straipsnio 1 ir 5 dalys tiek vienu, tiek kitu atveju turi būti aiškinamos vienodai, taigi Teisingumo Teismo atsakymas į pateiktą klausimą negali skirtis, jei paaiškėja, kad pagal nacionalines taisykles negalima ne tik įvykdyti per naują baudžiamąjį procesą paskirtos bausmės, bet net ir tokios bausmės skirti.

40. Pirmiausia reikia patikslinti, kad, kaip nurodo generalinis prokuroras prie Federalinio Aukščiausiojo Teismo ir kaip matyti iš sprendimo dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą, subendrinti bausmių su užsienyje paskirta bausme pagal Vokietijos teisę neleidžiama dėl priežasčių, susijusių su tarptautine viešąja teise. Vis dėlto pagal *Bundesgerichtshof* (Federalinis Aukščiausiasis Teismas) jurisprudenciją užtikrinama, kad atitinkamas asmuo dėl to neatsidurtų nepalankioje padėtyje, įdiegiant „griežtumo kompensavimo“ sistemą, leidžiančią bylą iš esmės nagrinėjančiam teismui vykstant naujam procesui atsižvelgti į ankstesnį apkaltinamąjį nuosprendį, kaip jis tai padarytų, jei būtų galima subendrinti bausmes siaurąja prasme.

41. Taip pat pabrėžtina, jog, atsižvelgiant į generalinio prokuroro prie Federalinio Aukščiausiojo Teismo pateiktus patikslinimus, iš *Bundesgerichtshof* (Federalinis Aukščiausiasis Teismas) praktikos matyti, kad 15 metų riba, nustatyta Vokietijos teisėje dėl subendrintų laisvės atėmimo bausmių, iš esmės taikoma, kai įgyvendinama ši griežtumo kompensavimo sistema.

42. Pateikęs šiuos patikslinimus, savo analizę pradėsiu keliomis pirminėmis pastabomis dėl Pamatinio sprendimo 2008/675 dalyko ir jo poveikio, kiek tai susiję su keliose valstybėse narėse paskirtų bausmių subendrinimo klausimu, paskui išnagrinėsiu šio pamatinio sprendimo 3 straipsnio 5 dalį, kuriai skiriamas didelis dėmesys pirmajame prejudiciniame klausime.

1. Dėl Pamatinio sprendimo 2008/675 dalyko ir probleminių aspektų, susijusių su bausmių bendrinimu

43. Pamatiniu sprendimu 2008/675 valstybėms narėms nustatoma minimali pareiga atsižvelgti į kitose valstybėse narėse priimtus apkaltinamuosius nuosprendžius⁶. Ši pareiga lengvai suprantama Sąjungoje įgyvendinamoje laisvės, saugumo ir teisingumo erdvėje, kurioje negalimas skirtingas požiūris į asmens anksčiau įvykdytą nusikalstamą veiką atsižvelgiant į tai, ar ši veika buvo padaryta vienoje, ar kitoje valstybėje narėje.

44. Tuo tikslu Pamatinio sprendimo 2008/675 3 straipsnio 1 dalyje, siejamoje su šio pamatinio sprendimo 5 konstatuojamąja dalimi, valstybėms narėms nustatyta pareiga užtikrinti, kad, vienoje valstybėje narėje nagrinėjant naują baudžiamąją bylą dėl to paties asmens ir dėl kitų faktų, į kitoje valstybėje narėje priimtus apkaltinamuosius nuosprendžius, viena vertus, būtų atsižvelgiama tiek, kiek atsižvelgiama į ankstesnius apkaltinamuosius nuosprendžius pagal nacionalinę teisę, ir, kita vertus, kad jiems būtų priskirtos pasekmės, lygiavertės toms, kurios pagal šią teisę priskiriamos pastariesiems apkaltinamiesiems nuosprendžiams, kiek tai susiję tiek su faktinėmis pasekmėmis, tiek su procesinės ar materialinės teisės pasekmėmis⁷. Taip šiame pamatiniame sprendime nustatomas vienodo požiūrio principas neatsižvelgiant į tai, ar apkaltinamieji nuosprendžiai buvo priimti vienoje, ar keliose valstybėse narėse.

45. Taigi kalbama apie galimybę valstybėje narėje atsižvelgti į asmens anksčiau įvykdytą nusikalstamą veiką ne tik, kaip pažymi Komisija, kai jam tai gali būti nepalanku – pirmiausia turiu galvoje recidyvą, – bet ir tada, kai toks atsižvelgimas gali būti naudingas asmeniui, ypač esant realiajai nusikalstamų veikų sutapčiai, galinčiai lemti tai, kad bausmės, atitinkančios kiekvieną iš nusikalstamų veikų, subendrinamos.

⁶ Pamatinio sprendimo 2008/675 3 konstatuojamoji dalis.

⁷ 2017 m. rugsėjo 21 d. Sprendimas *Beshkov* (C-171/16, EU:C:2017:710, 25 ir 26 punktai).

46. Iš tikrųjų bausmių subendrinimas – tai sistema, leidžianti išlaikyti bausmės griežtumą išvengiant paprasto bausmių, atitinkančių kelias įvykdytas nusikalstamas veikas, sudėjimo. Vien matematinis sudėjimas ne tik galėtų lemti pasekmes, kuriomis pažeidžiamas proporcingumo principas, bet ir, kaip pažymi generalinis advokatas J. Richard de la Tour, prieštarautų vienai iš pagrindinių bausmės funkcijų⁸. Bausmė negali turėti vien atpildo funkcijos, ja turi būti užkertamas kelias nusikalstamai veikai ir skatinama nuteistųjų reintegracija į visuomenę. Tačiau esant realiajai nusikalstamų veikų sutapčiai įspėjimo, kuri reiškia pirmasis apkaltinamasis nuosprendis ir kuriuo siekiama pažadinti nusikaltėlio sąmoningumą, nebuvo paisyta, todėl skirta bausmė gali būti pritaikyta⁹.

47. Taigi teismui atsižvelgiant į ankstesnius apkaltinamuosius nuosprendžius galima pirmiausia įvertinti šias situacijas ir remiantis nacionalinės teisės nuostatomis subendrinti bausmes, skirtas už kelias nusikalstamas veikas. Pagal Pamatinį sprendimą 2008/675 galima įgyvendinti tokias sistemas, kalbant apie realiosios tarpvalstybinių nusikalstamų veikų sutapties situacijas. Teisingumo Teismas yra nusprendęs, kad šis pamatinis sprendimas taikomas nacionalinei bylai, kurioje vykdymo tikslais subendrinta laisvės atėmimo bausmė skiriama atsižvelgiant į nacionalinio teismo asmeniui skirtą laisvės atėmimo bausmę ir bausmę, kitos valstybės narės teismo priimtu ankstesniu apkaltinamuoju nuosprendžiu skirtą tam pačiam asmeniui už kitas veikas¹⁰.

48. Vis dėlto pareigą atsižvelgti į ankstesnius apkaltinamuosius nuosprendžius gali būti sunku vykdyti, kai šie nuosprendžiai buvo priimti užsienyje, todėl Pamatinio sprendimo 2008/675 3 straipsnio 3 dalyje patikslinta šios pareigos apimtis.

49. Taigi pagal Pamatinio sprendimo 2008/675 3 straipsnio 3 dalį naujos baudžiamosios bylos atveju atsižvelgimas į ankstesnius kitoje valstybėje narėje priimtus apkaltinamuosius nuosprendžius negali lemti jų ir visų su jų vykdymu valstybėje narėje, kurioje iškelta nauja baudžiamoji byla, susijusių sprendimų pakeitimo, panaikinimo ar peržiūros; turi būti atsižvelgta į tokius ankstesnius apkaltinamuosius nuosprendžius, kokie jie buvo priimti¹¹.

50. Toks patikslinimas, žinoma, yra svarbus esant realiajai nusikalstamų veikų sutapčiai, dėl kurios valstybėje narėje bausmės gali būti subendrintos. Be to, Pamatinio sprendimo 2008/675 14 konstatuojamojoje dalyje tai aiškiai numatyta, nes joje nurodyta, kad šio pamatinio sprendimo 3 straipsnio 3 dalis apima situacijas, kai ankstesniu teismo sprendimu paskirta ir dar neįvykdyta bausmė turi būti perimama arba įtraukiama į kitą bausmę, kuri tada turi būti veiksmingai įvykdyta. Tokiu atveju bausmių subendrinimas šią bausmę skiriančio teismo valstybėje narėje būtina turėtų įtakos kitos valstybės narės teismo anksčiau skirtos bausmės vykdymui.

⁸ Generalinio advokato J. Richard de la Tour išvada, pateikta byloje *AV (Bendras nuosprendis)* (C-221/19, EU:C:2020:815, 35 punktas).

⁹ Generalinio advokato Y. Bot išvada, pateikta byloje *Beshkov* (C-171/16, EU:C:2017:386, 43 punktas).

¹⁰ 2017 m. rugsėjo 21 d. Sprendimas *Beshkov* (C-171/16, EU:C:2017:710, 29 punktas) ir 2021 m. balandžio 15 d. Sprendimas *AV (Bendras nuosprendis)* (C-221/19, EU:C:2021:278, 52 punktas).

¹¹ 2017 m. rugsėjo 21 d. Sprendimas *Beshkov* (C-171/16, EU:C:2017:710, 37 ir 44 punktai) ir 2021 m. balandžio 15 d. Sprendimas *AV (Bendras nuosprendis)* (C-221/19, EU:C:2021:278, 53 punktas).

51. Vis dėlto Pamatinio sprendimo 2008/675 3 straipsnio 3 dalyje neapsiribojama bausmių subendrinimo klausimu. Iš tikrųjų nacionalinio teismo atsižvelgimas į užsienyje priimtus ankstesnius apkaltinamuosius nuosprendžius gali turėti įtakos šiems nuosprendžiams kitais atvejais, pavyzdžiui, panaikinant ankstesniu nuosprendžiu skirtos bausmės vykdymo atidėjimą ir pakeičiant ją realia laisvės atėmimo bausme¹².

52. Taigi kalbama apie kitose valstybėse narėse priimtų sprendimų *res judicata* galios išsaugojimą, tačiau atsižvelgimas į ankstesnius apkaltinamuosius nuosprendžius negalėtų lemti nacionalinio teismo kišimosi į ankstesnį kitoje valstybėje narėje priimtą nuosprendį. Taip Pamatinio sprendimo 2008/675 3 straipsnio 3 dalyje nustatomas bendras pareigos atsižvelgti į kitoje valstybėje narėje priimtus ankstesnius apkaltinamuosius nuosprendžius apribojimas.

53. Be šio apribojimo, Pamatiniame sprendime 2008/675 taip pat nurodyta, kad pagal jo 3 straipsnio 5 dalį, jei teisės pažeidimas, dėl kurio nagrinėjama nauja byla, buvo padarytas prieš priimant arba visiškai įvykdžius ankstesnį apkaltinamąjį nuosprendį, 1 ir 2 šio 3 straipsnio dalimis iš valstybių narių nereikalaujama skiriant naujas bausmes taikyti nacionalinių taisyklių, kai taikant šias taisykles užsienyje priimtiems apkaltinamiesiems nuosprendžiams būtų ribojamos teismo galimybės paskirti bausmę naujoje byloje.

2. Dėl Pamatinio sprendimo 2008/675 3 straipsnio 5 dalies

54. Pamatinio sprendimo 2008/675 3 straipsnio 5 dalyje nustatyta šio pamatinio sprendimo 3 straipsnio 1 dalies išimtis.

55. Iš tikrųjų iš šios nuostatos formuluotės aiškiai matyti, kad joje nurodytu atveju valstybės narės neprivalo pagal Pamatinio sprendimo 2008/675 3 straipsnio 1 dalį skiriant bausmes taikyti nacionalinių taisyklių. Kitaip tariant, vienodo požiūrio principas, įtvirtintas šio pamatinio sprendimo 3 straipsnio 1 dalyje, netaikomas, jei taikant nacionalines bausmių skyrimo taisykles kitoje valstybėje priimtiems nuosprendžiams būtų ribojamos teisėjo galimybės paskirti bausmę naujoje byloje.

56. Taigi, priešingai, nei per posėdį teigė Komisija, Pamatinio sprendimo 2008/675 3 straipsnio 5 dalis skirta valstybėms narėms, suteikiant joms veiksmų laisvę dėl galimybės nustatyti vienodo požiūrio principo, įtvirtinto šio straipsnio 1 dalyje, išimtį, ir joje numatyta, kad, jei valstybės narės pasirenka įgyvendinti tokią išimtį, jos turi užtikrinti, kad teismai vis dėlto galėtų kitaip atsižvelgti į užsienyje priimtus apkaltinamuosius nuosprendžius.

57. Pažymėtina, kad ši nuostata taikytina tik tuo atveju, jei nusikalstama veika, dėl kurios iškelta nauja byla, buvo padaryta anksčiau, nei buvo paskelbtas arba visiškai įvykdytas ankstesnis apkaltinamasis nuosprendis.

58. Šioje byloje ši sąlyga yra įvykdyta, nes pagrindinėje byloje aptariamas išžaginimas buvo įvykdytas anksčiau, nei Prancūzijoje buvo priimti apkaltinamieji nuosprendžiai. Iš to būtų galima daryti išvadą, kad, kaip teigia generalinis prokuroras prie Federalinio Aukščiausiojo Teismo ir Komisija, nagrinėjamu atveju reikėtų taikyti Pamatinio sprendimo 2008/675 3 straipsnio 5 dalį ir leisti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui neatsižvelgti į 15 metų ribą,

¹² 2017 m. rugsėjo 21 d. Sprendimas *Beshkov* (C-171/16, EU:C:2017:710, 46 punktas).

nustatytą Vokietijos teisėje dėl subendrintų terminuotų laisvės atėmimo bausmių, jei taikant tokią taisyklę Vokietijos teismas negalėtų kaltinamajam pagrindinėje byloje skirti vykdytinos bausmės.

59. Vis dėlto dėl priežasčių, kurias nurodysiu toliau, toks aiškinimas manęs neįtikina.

a) *Pamatinio sprendimo 2008/675 3 straipsnio 5 dalies perkėlimas į nacionalinę teisę ir šios nuostatos tiesioginio poveikio nebuvimas*

60. Atsižvelgdamas į *Bundesgerichtshof* (Federalinis Aukščiausiasis Teismas) jurisprudenciją, primintą šios išvados 40 ir 41 punktuose, Vokietijos teisės aktų leidėjas laikėsi nuomonės, kad nereikia priimti papildomų Pamatinio sprendimo 2008/675 perkėlimo priemonių, nes griežtumo kompensavimo sistema užsienyje priimtų apkaltinamųjų nuosprendžių atveju, aiškinama pagal šio pamatinio sprendimo 3 straipsnyje nustatytą sistemą, leidžia užtikrinti, kad asmuo, kuriam Vokietijoje iškelta baudžiamoji byla, dėl užsienyje priimto apkaltinamojo nuosprendžio neatsidurtų nepalankioje padėtyje, palyginti su asmeniu, dėl kurio priimti keli apkaltinamieji nuosprendžiai tik šioje valstybėje narėje¹³.

61. Vis dėlto pagal suformuotą jurisprudenciją tuo atveju, kai pamatiniu sprendimu siekiama suteikti teisių privatiems asmenims, jo nuostatos turi būti įgyvendintos neginčijamai privalomą galią turinčiais aktais konkrečiai, tiksliai ir aiškiai, kad būtų įvykdytas teisinio saugumo reikalavimas, pagal kurį šie asmenys turi turėti galimybę sužinoti visas savo teises¹⁴.

62. Šių neginčijamo privalomumo, konkretumo ir aiškumo reikalavimų juo labiau privaloma laikytis baudžiamosiose bylose tais atvejais, kai, atsižvelgiant į pamatinio sprendimo nuostatas, gali padidėti atitinkamo asmens baudžiamoji atsakomybė.

63. Šiuo klausimu pažymėtina, kad Vokietijos teisėje nustatyta griežtumo kompensavimo sistema yra palanki asmeniui, kuriam iškelta baudžiamoji byla, nes leidžia atsižvelgti į dėl jo anksčiau priimtus apkaltinamuosius nuosprendžius siekiant pritaikyti bausmę, kuri gali būti jam skirta. Kadangi pagal Pamatinio sprendimo 2008/675 3 straipsnio 5 dalį nacionalinis teismas galėtų netaikyti tokios sistemos, ši nuostata savo ruožtu lemtų neigiamą poveikį atitinkamo asmens padėčiai.

64. Vis dėlto nagrinėjamu atveju ir, nors Pamatinio sprendimo 2008/675 3 straipsnio 5 dalis kaip tik lemia asmenų, kuriems iškelta baudžiamoji byla, padėties pablogėjimą, *Bundesgerichtshof* (Federalinis Aukščiausiasis Teismas) praktika yra neaiški. Generalinis prokuroras prie Federalinio Aukščiausiojo Teismo nurodė įvairius nuosprendžius; vienuose iš jų atsižvelgiama į 15 metų ribą, o kituose ne¹⁵.

¹³ *Deutscher Bundestag, Drucksache 16/13673* (bundestag.de), p. 5.

¹⁴ 2022 m. kovo 24 d. Sprendimas *Komisija / Airija* (Pamatinio sprendimo 2008/909 perkėlimas) (C-125/21, nepaskelbtas Rink., EU:C:2022:213, 21 punktas), 2020 m. gruodžio 17 d. Sprendimas *Komisija / Vengrija (Tarptautinės apsaugos prašytojų priėmimas)* (C-808/18, EU:C:2020:1029, 288 punktas) ir 1997 m. kovo 13 d. Sprendimas *Komisija / Prancūzija* (C-197/96, EU:C:1997:155, 15 punktas).

¹⁵ Be to, pažymėtina, kad pagrindinėje byloje pirmosios instancijos teismas atsisakė atsižvelgti į Vokietijos teisėje nustatytą 15 metų subendrintos laisvės atėmimo bausmės ribą pagal griežtumo kompensavimo sistemą.

65. Taigi *Bundesgerichtshof* (Federalinis Aukščiausiasis Teismas) praktika nėra pakankama Pamatinio sprendimo 2008/675 3 straipsnio 5 dalies perkėlimo priemone¹⁶.

66. Šiuo klausimu primintina, kad Pamatinis sprendimas 2008/675 buvo priimtas remiantis buvusiu Europos Sąjungos trečiuoju ramsčiu, visų pirma pagal ES 34 straipsnio 2 dalies b punktą, todėl jo nuostatos nėra tiesioginio veikimo. Tačiau šioje nuostatoje buvo nurodyta, viena vertus, kad pamatiniai sprendimai yra privalomi valstybėms narėms dėl rezultatų, kuriuos reikia pasiekti, paliekant nacionalinėms institucijoms galimybę pasirinkti jų įgyvendinimo formą ir būdus, ir, kita vertus, kad pamatiniai sprendimai nėra tiesiogiai veikiantys¹⁷.

67. Taigi, kadangi Pamatinio sprendimo 2008/675 3 straipsnio 5 dalis nėra tiesioginio veikimo, ši nuostata negali būti aiškinama taip, kad pagal ją nacionalinis teismas gali neatsižvelgti į 15 metų ribą, nustatytą Vokietijos teisėje dėl subendrintų laisvės atėmimo bausmių.

b) Pareiga nacionalinę teisę aiškinti taip, kad ji atitiktų Pamatinį sprendimą 2008/675, ir jos ribos

68. Tiesa, kad, nors pamatiniai sprendimai negali daryti tiesioginio poveikio, vis dėlto pasibaigus jų perkėlimo terminui dėl jų privalomojo pobūdžio nacionalinėms valdžios institucijoms tenka pareiga nacionalinę teisę aiškinti taip, kad ji atitiktų Sąjungos teisę¹⁸.

69. Taigi taikydamos nacionalinę teisę šios institucijos turi kiek įmanoma ją aiškinti atsižvelgdamos į pamatinio sprendimo tekstą ir tikslą, kad būtų pasiektas šiame sprendime numatytas rezultatas¹⁹.

70. Tai reiškia: kadangi taikant Vokietijos teisėje nustatytą 15 metų ribą dėl subendrintų laisvės atėmimo bausmių gali būti apribotos teismo galimybės skirti bausmę jo nagrinėjamoje byloje, dėl Sąjungos teisę atitinkančio Vokietijos teisės aiškinimo teismas galėtų netaikyti šios ribos, o kitaip atsižvelgti į užsienyje priimtus ankstesnius apkaltinamuosius nuosprendžius.

¹⁶ Nors *Bundesgerichtshof* (Federalinis Aukščiausiasis Teismas) praktiką būtų galima aiškinti taip, kad ją pakankamai perkeliama Pamatinio sprendimo 2008/675 3 straipsnio 5 dalis, aiškiai nustatant, kad privaloma atsižvelgti į 15 metų ribą pagal griežtumo kompensavimo sistemą, esu tos nuomonės, kad tai negalėtų leisti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui nepaisyti šios ribos. Šioje nuostatoje nurodyta, kad joje numatytais atvejais „1 ir 2 dalimis nereikalauja[ma] iš valstybių narių skiriant bausmes taikyti nacionalinių taisyklių“ ir patikslinama, jog tais atvejais valstybės narės turi užtikrinti, kad jų teismai galėtų kitaip atsižvelgti į užsienyje priimtus ankstesnius apkaltinamuosius nuosprendžius. Vokietijos teisės aktų leidėjas pasirinko ją perkelti taikant teismų praktiką, atmesdamas galimybę esant realiajai nusikalstamų veikų sutapčiai griežtai subendrintą laisvės atėmimo bausmę, pagal griežtumo kompensavimo sistemą kartu nustatė alternatyvią teismo atsižvelgimo galimybę, kai skiriant subendrintą laisvės atėmimo bausmę atsižvelgiant į ankstesnius apkaltinamuosius nuosprendžius taikoma 15 metų riba. Šiomis aplinkybėmis ir kadangi pagal nacionalinę teismų praktiką griežtai įgyvendinama Pamatinio sprendimo 2008/675 3 straipsnio 5 dalis, atsižvelgiant į valstybių narių turimą diskreciją ši nuostata negali būti aiškinama taip, kad pagal ją nacionalinis teismas vis dėlto gali nepaisyti šios 15 metų ribos, nustatytos Vokietijos teisėje dėl subendrintų laisvės atėmimo bausmių.

¹⁷ 2016 m. lapkričio 8 d. Sprendimas *Ognyanov* (C-554/14, EU:C:2016:835, 56 punktas) ir 2019 m. birželio 24 d. Sprendimas *Poplawski* (C-573/17, EU:C:2019:530, 69 punktas).

¹⁸ 2016 m. lapkričio 8 d. Sprendimas *Ognyanov* (C-554/14, EU:C:2016:835, 58 ir 61 punktai) ir 2019 m. birželio 24 d. Sprendimas *Poplawski* (C-573/17, EU:C:2019:530, 72 punktas).

¹⁹ 2005 m. birželio 16 d. Sprendimas *Pupino* (C-105/03, EU:C:2005:386, 43 punktas), 2016 m. lapkričio 8 d. Sprendimas *Ognyanov* (C-554/14, EU:C:2016:835, 59 punktas) ir 2019 m. birželio 24 d. Sprendimas *Poplawski* (C-573/17, EU:C:2019:530, 73 punktas).

71. Vis dėlto Sąjungos teisę atitinkančio aiškinimo principui taikomi tam tikri apribojimai. Taigi pagal bendruosius teisės principus, visų pirma teisinio saugumo ir negaliojimo atgaline data principus, draudžiama, kad Sąjungos teisę atitinkančio aiškinimo pareiga, remiantis pamatiniu sprendimu ir neatsižvelgiant į jį įgyvendinantį valstybės narės įstatymą, galėtų lemti nusikalstamą veiką padariusių asmenų baudžiamosios atsakomybės nustatymą arba sugriežtinimą²⁰.

72. Vis dėlto manau, kad būtent taip yra kalbant apie Pamatinio sprendimo 2008/675 3 straipsnio 5 dalį, jei ši nuostata turi būti aiškinama taip, kad pagal ją nacionaliniam teismui leidžiama nepaisyti 15 metų ribos, nustatytos Vokietijos teisėje dėl subendrintų laisvės atėmimo bausmių. Iš tikrųjų tokiu atveju vykdant Sąjungos teisę atitinkančio aiškinimo pareigą atitinkamo asmens baudžiamoji padėtis pablogėtų, palyginti su ta, kuri būtų buvusi pagal nacionalinę teisę, atimant iš jo galimybę pasinaudoti šia 15 metų riba.

73. Šiuo klausimu reikia patikslinti, kad nors pagal Teisingumo Teismo jurisprudenciją siekiama *sugriežtinti* nusikalstamą veiką padariusio asmens *baudžiamąją atsakomybę*, tai, mano manymu, neleidžia atmesti galimybės, kad ji taikytina ir esant situacijoms, kai, kaip pagrindinėje byloje, remiantis Pamatinio sprendimo nuostata sugriežtinama ne pati atitinkamo asmens baudžiamoji atsakomybė, o jam skiriama bausmė.

74. Iš tikrųjų Teisingumo Teismo jurisprudencija grindžiama, be kita ko, teisinio saugumo principu²¹, kuriam baudžiamosiose bylose tenka ypatinga reikšmė ir kurio taikymo sritis neapsiriboja asmens baudžiamosios atsakomybės nustatymu, ji apima ir tokios atsakomybės pasekmes, tarp kurių svarbiausia yra bausmė, kuri gali būti jam skirta. Beje, tą pripažįsta ir Teisingumo Teismas, kai taikydamas šią jurisprudenciją nagrinėja ne tik tai, ar tam tikroje byloje aptariama pamatinio sprendimo nuostata lemia atitinkamo asmens baudžiamosios atsakomybės nustatymą arba sugriežtinimą, bet ir tai, ar „[jo] nenaudai nepakeičiama jam <...> paskirtos bausmės trukmė“²².

75. Šiomis aplinkybėmis Pamatinio sprendimo 2008/675 nuostatas atitinkančio nacionalinės teisės aiškinimo principas negali lemti leidimo nacionaliniam teismui nepaisyti 15 metų ribos, nustatytos nacionalinėje teisėje dėl subendrintų laisvės atėmimo bausmių, skiriamų remiantis griežtumo kompensavimo sistema.

c) Nacionalinės teisės neapibrėžtumas dėl ribos, susijusios su subendrintomis laisvės atėmimo bausmėmis, skiriamomis įgyvendinant griežtumo kompensavimo sistemą, buvimo

76. Patikslintina, kad mano ką tik pateikta analizė grindžiama prielaida, jog *Bundesgerichtshof* (Federalinis Aukščiausiasis Teismas) praktika perkeliamas reikalavimas atsižvelgti į 15 metų ribą, nustatytą dėl subendrintų laisvės atėmimo bausmių taikant griežtumo kompensavimo sistemą. Iš tikrųjų tik jei pačioje Vokietijos teisėje nustatyta, kad esant realiajai nusikalstamų veikų, padarytų keliose valstybėse narėse, sutapčiai turi būti atsižvelgiama į tokią ribą, Pamatinio sprendimo 2008/675 3 straipsnio 5 dalis turi būti aiškinama taip, kad pagal ją negalima jos nepaisyti.

²⁰ 2016 m. lapkričio 8 d. Sprendimas *Ognyanov* (C-554/14, EU:C:2016:835, 63 ir 64 punktai), 2017 m. birželio 29 d. Sprendimas *Popławski* (C-579/15, EU:C:2017:503, 32 punktas) ir 2019 m. birželio 24 d. Sprendimas *Popławski* (C-573/17, EU:C:2019:530, 75 punktas).

²¹ 2005 m. birželio 16 d. Sprendimas *Pupino* (C-105/03, EU:C:2005:386, 44 punktas), 2016 m. lapkričio 8 d. Sprendimas *Ognyanov* (C-554/14, EU:C:2016:835, 64 punktas) ir 2019 m. birželio 24 d. Sprendimas *Popławski* (C-573/17, EU:C:2019:530, 75 punktas).

²² 2016 m. lapkričio 8 d. Sprendimas *Ognyanov* (C-554/14, EU:C:2016:835, 65 punktas).

77. Vis dėlto pabrėžtina, kad per teismo posėdį vykstant diskusijoms kilo abejonių dėl to, ar tokia 15 metų riba turi būti taikoma ir griežtumo kompensavimo sistemai, nes generalinis prokuroras prie Federalinio Aukščiausiojo Teismo nurodė ir tai, kad ši riba taikoma griežtumo kompensavimo sistemai pagal *Bundesgerichtshof* (Federalinis Aukščiausiasis Teismas) praktiką, ir tai, kad tokia riba negali būti taikoma ir netgi niekada nebuvo taikoma. Be to, iš pagrindinės bylos aplinkybių matyti, kad pirmosios instancijos teismas atsisakė taikyti tokią ribą. Taigi nėra aiškiai nustatyta, kad Vokietijos teisėje nurodyta atsižvelgti į 15 metų ribą dėl subendrintos bausmės įgyvendinant griežtumo kompensavimo sistemą.

78. Vis dėlto, jei tokios ribos Vokietijos teisėje nenumatyta, kiek tai susiję su griežtumo kompensavimo sistema, Sąjungos teisę atitinkantis nacionalinės teisės nuostatų aiškinimas atsižvelgiant į Pamatinio sprendimo 2008/675 3 straipsnio 5 dalį gali lemti priešingą sprendimą nei mano siūlomas sprendimas.

79. Šiomis aplinkybėmis prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi patikrinti, ar 15 metų riba, nustatyta Vokietijos teisėje dėl subendrintų laisvės atėmimo bausmių, tikrai taikytina įgyvendinant griežtumo kompensavimo sistemą.

80. Iš to, kas išdėstyta, mano manymu, matyti, kad Pamatinio sprendimo 2008/675 3 straipsnio 5 dalis turi būti aiškinama taip, kad, nesant šios nuostatos perkėlimo priemonių, ir kadangi nacionalinėje teisėje nustatyta riba skiriant laisvės atėmimo bausmę, jei atsižvelgiama į kitoje valstybėje narėje priimtą apkaltinamąjį nuosprendį, vykstant baudžiamajam procesui dėl tam tikro asmens valstybė narė turi taikyti nacionalines taisykles, atsižvelgdama į apkaltinamuosius nuosprendžius, dėl to asmens kitos veikos anksčiau priimtus kitoje valstybėje narėje, kai nusikalstama veika, dėl kurios pradėtas naujas procesas, buvo padaryta prieš priimant šiuos ankstesnius apkaltinamuosius nuosprendžius, netgi tuo atveju, jei šių nacionalinių taisyklių taikymas lemia tai, kad išnagrinėjus naują bylą negali būti skirta ar bent jau įvykdyta jokia bausmė.

B. Dėl antrojo prejudicinio klausimo

81. Antruoju prejudiciniu klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia sužinoti, ar tuo atveju, jei valstybė narė, remdamasi Pamatinio sprendimo 2008/675 3 straipsnio 5 dalies pirma pastraipa, neprivalo taikyti nacionalinių bausmių bendrinimo taisyklių atsižvelgiant į kitoje valstybėje narėje priimtus ankstesnius apkaltinamuosius nuosprendžius, šio pamatinio sprendimo 3 straipsnio 5 dalies antra pastraipa turi būti aiškinama taip, kad, kitaip atsižvelgdamas į kitose valstybėse narėse priimtus ankstesnius apkaltinamuosius nuosprendžius, kaip numatyta šioje nuostatoje, nacionalinis teismas, skirdamas bausmę už nacionalinėje teritorijoje įvykdytą nusikalstamą veiką, turi aiškiai pagrįsti ir kiekybiškai įvertinti nuteistajam nepalankų bausmių dydžių skirtumą, susidarantį dėl to, kad nėra galimybės skirti subendrintos bausmės pagal nacionalines taisykles.

82. Atsižvelgiant į mano pateiktą pirmojo prejudicinio klausimo analizę, į antrąjį prejudicinį klausimą atsakyti nereikia. Vis dėlto išsamumo sumetimais išnagrinėsiu šį klausimą tam atveju, jei Teisingumo Teismas nepritartų šiai analizei.

83. Pamatinio sprendimo 2008/675 3 straipsnio 5 dalyje nurodyta, kad kai įgyvendinama šios nuostatos pirma pastraipa ir pagal ją nacionalinis teismas gali, nepaisydamas vienodo požiūrio principo, įtvirtinto šio straipsnio 1 dalyje, esant realiajai nusikalstamų veikų sutapčiai neatsižvelgti į ankstesnę apkaltinamąją nuosprendį, valstybės narės vis dėlto turi užtikrinti, kad jų teismai galėtų *kitaip* atsižvelgti į ankstesnius apkaltinamuosius nuosprendžius.

84. Kitaip tariant, Pamatinio sprendimo 2008/675 3 straipsnio 5 dalimi užtikrinama, kad netgi tais atvejais, kai į užsienyje priimtus ankstesnius apkaltinamuosius nuosprendžius neatsižvelgiama, nagrinėjant naują bylą anksčiau įvykdytos atitinkamo asmens nusikalstamos veikos nėra nepaisoma, siekiant, kad, nesant griežtai vienodo požiūrio, būtų užtikrintas tam tikras teisingumas.

85. Kaip pažymi Komisija ir generalinis prokuroras prie Federalinio Aukščiausiojo Teismo, šioje nuostatoje, priešingai, nenurodyta jokie reikalavimo dėl konkrečių šio alternatyvaus atsižvelgimo būdų, pirmiausia kiek tai susiję su kiekybiniu skiriamos bausmės įvertinimu. Taigi ši klausimą paliekama vertinti šioje nuostatoje minimiems valstybių narių teismams, o iš Pamatinio sprendimo 2008/675 3 straipsnio 5 dalies negalima kildinti jokie kito reikalavimo, tik atsižvelgimo reikalavimą siekiant kompensuoti vienodo požiūrio principo netaikymą.

86. Šiomis aplinkybėmis esu tos nuomonės, jog Pamatinio sprendimo 2008/675 3 straipsnio 5 dalies antra pastraipa turi būti aiškinama taip, kad, kitaip atsižvelgdamas į kitose valstybėse narėse priimtus ankstesnius apkaltinamuosius nuosprendžius, kaip numatyta šioje nuostatoje, nacionalinis teismas, skirdamas bausmę už nacionalinėje teritorijoje įvykdytą nusikalstamą veiką, neturi aiškiai pagrįsti ir kiekybiškai įvertinti nuteistajam nepalankų bausmių dydžių skirtumą, susidarantį dėl to, kad nėra galimybės skirti subendrintos bausmės pagal nacionalines taisykles.

V. Išvada

87. Atsižvelgdamas į tai, kas išdėstyta, siūlau Teisingumo Teismui taip atsakyti į *Bundesgerichtshof* (Federalinis Aukščiausiasis Teismas, Vokietija) pateiktus prejudicinius klausimus:

2008 m. liepos 24 d. Tarybos pamatinio sprendimo 2002/675/TVR dėl atsižvelgimo į apkaltinamuosius nuosprendžius Europos Sąjungos valstybėse narėse naujose baudžiamosiose bylose 3 straipsnio 5 dalis

turi būti aiškinama taip, kad:

nesant šios nuostatos perkėlimo priemonių ir nacionalinėje teisėje nustatytas skiriamos laisvės atėmimo bausmės ribą, kai atsižvelgiama į kitoje valstybėje narėje priimtą apkaltinamąją nuosprendį, vykstant baudžiamajam procesui dėl tam tikro asmens valstybė narė turi taikyti nacionalines taisykles, atsižvelgdama į apkaltinamuosius nuosprendžius, dėl to asmens kitos veikos anksčiau priimtus kitoje valstybėje narėje, kai nusikalstama veika, dėl kurios pradėtas naujas procesas, buvo padaryta prieš priimant šiuos ankstesnius apkaltinamuosius nuosprendžius, netgi tuo atveju, jei šių nacionalinių taisyklių taikymas lemia tai, kad išnagrinėjus naują bylą negali būti skirta ar bent jau įvykdyta jokia bausmė.